MIROVINSKI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE

Cicvarić, Josipa

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:328223

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

MIROVINSKI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE

Mentor:
doc. dr. sc. Paško Burnać

Student:
Josipa Cicvarić

Split, kolovoz, 2018.

SADRŽAJ:

1. UVOD 3

1.1. Definicija problema 3

1.2. Cilj rada 3

1.3. Metode rada 3

1.4. Struktura rada 3

2. POJAM I VRSTE MIROVINSKIH SUSTAVA 5

2.1. Pojam mirovinskog sustava 5

2.2. Funkcije mirovinskog sustava 5

2.3. Vrste mirovinskih sustava 6

3. POVIJEST MIROVINSKOG SUSTAVA U RH 7

3.1. Mirovinski sustav prije Prvog svjetskog rata 7

3.2. Mirovinski sustav između Prvog i Drugog svjetskog rata 7

3.3. Mirovinski sustav nakon Drugog svjetskog rata 8

3.4. Reforma mirovinskog osiguranja 1999. godine 9

4. MIROVINSKI SUSTAV RH DANAS 11

4.1. Stupovi mirovinskog osiguranja 11

4.1.1. Prvi stup mirovinskog osiguranja 11

4.1.2. Drugi stup mirovinskog osiguranja 11

4.1.3. Treći stup mirovinskog osiguranja 12

4.2. Mirovinski fond 12

4.2.1. Obvezni mirovinski fond 13

4.2.2. Dobrovoljni mirovinski fond 15

4.3. Mirovinsko osiguravajuće društvo 16

4.4. Prava iz mirovinskog osiguranja 17

4.4.1. Starosna mirovina 18

4.4.2. Prijevremena starosna mirovina 20

4.4.3. Invalidska mirovina 21

4.4.4. Privremena invalidska mirovina 22

4.4.5. Obiteljska mirovina 23

4.4.6. Najniža mirovina 23
4.4.7. Osnovna mirovina 23
4.4.8. Profesionalna rehabilitacija 24
4.4.9. Naknada zbog tjelesnog oštečenja 24
4.4.10. Naknada putnih troškova u vezi s ostvarivanjem osiguranih prava 25
4.5. Financiranje mirovinskog osiguranja RH 25
4.5.1. Održivost mirovinskog sustava RH 28
5. ZAKLJUČAK 30
LITERATURA 32
SAŽETAK 34
SUMMARY 35

1. UVOD

1.1. Definicija problema

U Hrvatskoj, mirovinsko osiguranje jedna je od grana socijalnog osiguranja te se smatra osobito važnim dijelom sustava socijalne sigurnosti. Sustav mirovinskog osiguranja temelji se na tri stupa. Prvi i drugi stup predstavljaju obvezno mirovinsko osiguranje, dok treći stup predstavlja dobrovoljno mirovinsko osiguranje. Prvi stup naziva se stupom generacijske solidarnosti, što znači da osobe koje rade izdvajaju doprinose za mirovinsko osiguranje, a iz tih se doprinosa isplaćuje mirovina sadašnjim korisnicima prava na mirovinu. Osim doprinosima osiguranika, prvi stup financira se dijelom i iz državnog proračuna zbog čega predstavlja važan dio javnih financija Republike Hrvatske. S obzirom na demografske probleme Hrvatske financiranje mirovinskog sustava postaje sve važnije pitanje.

1.2. Cilj rada

Cilj ovog završnog rada je objasniti razvoj, funkcioniranje i financiranje mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj te ukazati na važnost njegove stabilnosti u društvu.

1.3. Metode rada

Prilikom izrade ovog rada povodilo se istraživanje, proučavanje i analiziranje već postojećih podataka te su korištene sljedeće opće znanstvene metode: metoda indukcije, metoda dedukcije i metoda deskripcije.

1.4. Struktura rada

U uvodu definirani su problem i cilj rada kao i metode korištene pri izradi rada. Nadalje, objašnjuje se pojam, funkcije i vrste mirovinskog sustava. U trećem dijelu prikazan je povijesni razvoj mirovinskog osiguranja od samih početaka kada mirovinski sustav nije postojao pa do zadnje provedene reforme koja je oblikovala formu mirovinskog sustava kakva je ona danas. U nastavku se detaljnije pojašnjava organizacija mirovinskog sustava, objašnjavaju se glavni pojmovi, a to su stupovi mirovinskog osiguranja, mirovinski fond te mirovinsko osiguravajuće

društvo koji čine temelj mirovinskog sustava. Svaki od tih pojmova raščlanjuje se i dodatno objašnjava. Iako je za osiguranike, odnosno članove mirovinskog osiguranja bitno da razumiju način na koji mirovinski sustav funkcionira, jednako tako je bitno da su informirani o svim pravima koja mogu ostvariti. Stoga se u radu objašnjuju sva prava iz mirovinskog osiguranja uz navođenje uvjeta za njihovo ostvarenje. Na kraju se prikazuje financiranje mirovinskog sustava po stupovima mirovinskog osiguranja koje se odvija preko HZMO-a.

2. POJAM I VRSTE MIROVINSKIH SUSTAVA

2.1. Pojam mirovinskog sustava

„Mirovinski je sustav skup pravnih normi, financijskih i institucionalnih aranžmana kojima se regulira osiguranje od rizika starosti, invalidnosti i gubitka hranitelja. Mirovinski se sustav u pravilu sastoji od nekoliko podsustava definiranih s obzirom na kategorije osiguranika, način financiranja, upravljanje mirovinskim fondovima, raspodjelu mirovina i slično."[1] Mirovinski sustav funkcionira na razini cijele države te omogućuje sustavno prikupljanje novčanih sredstava na temelju doprinosa osiguranika i isplatu mirovine i drugih novčanih primanja osiguranicima i članovima njihove obitelji ostvarenih na temelju različitih prava koja proizlaze iz mirovinskog osiguranja.

Kada pojedinac dođe u životnu fazu u kojoj prestaje ostvarivati plaću, mirovina koju ostvaruje mu predstavlja glavni izvor prihoda za pokriće životnih troškova. Upravo iz tog razloga, mirovinski sustav predstavlja nezaobilzan segment socijalnog osiguranja stanovništva svake države pa tako i Republike Hrvatske.

2.2. Funkcije mirovinskog sustava

Od trenutka rođenja osobe pa do njenog zapošljavanja, osoba je uzdržavana od strane svojih roditelja jer su njeni troškovi veći od prihoda. Kada se osoba zaposli ta se situacija mijenja te osoba u pravilu zarađuje više nego što troši. U toj fazi života pojedinca do izražaja dolazi jedna od najvažnijih funkcija mirovinskog sustava, a to je akumulacija dohotka koja se ostvaruje prikupljanjem doprinosa. Nakon što osoba prestane raditi te u slučaju invalidnosti ili gubitka hranitelja do izražaja dolazi i druga najvažnija funkcija, a to je raspodjela dohotka, odnosno isplata mirovina i drugih primanja.

Također, mirovine su važan oblik pojedinačne i nacionalne štednje. Funkcija mirovinskog sustava očituje se i u održavanju socijalne solidarnosti nastojući tako smanjiti socijalne nejednakosti unutar umirovljeničke populacije. U mirovinskom sustavu odvija se vertikalna raspodjela

[1] Puljiz V., (2007.): Hrvatski mirovinski sustav: korijeni, evolucija i perspektive, Revija za socijalnu politiku, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 164.

dohotka od bogatijih prema siromašnijim kategorijama umirovljenika kao i horizontalna raspodjela dohotka koja se odnosi na one koji su u posebnoj životnoj situaciji, imaju dodatne troškove te im je potrebna veća količina sredstva za život (npr. umirovljenici s ovisnim članovima, hendikepiranim ili s brojnim obiteljima).[2]

2.3. Vrste mirovinskih sustava

Postoje dvije osnovne vrste mirovinskih sustava, a to su sustav koji se temelji na generacijskoj solidarnosti (Pay-As-You-Go) i mirovinski sustav utemeljen na individualnoj kapitaliziranoj štednji. Kod mirovinskog sustava utemeljenog na generacijskoj solidarnosti, mirovine tenutačnim umirovljenicima se isplaćuju iz doprinosa koje uplaćuju trenutno zaposlene osobe, što znači da se prikupljeni novac odmah troši. Kod mirovinskog sustava s individualnom kapitaliziranom štednjom mirovine umirovljenicima isplaćuju se iz novčanih sredstava s njihovog osobnog računa u mirovinskom fondu koja su uplaćivana tijekom njihovog radnog vijeka, a koja su uvećana za ona novčana sredstva koja su se ostvarila na temelju ulaganja tog fonda. U praksi, mirovinski sustavi su konstruirani kao kombinacija nevedenih dviju vrsta. Također, mirovinske sustave možemo podijeliti na privatne i javne, zavisno o tome da li njima upravlja država ili neka privatna financijska institucija.

[2] Puljiz V., (2007.): Hrvatski mirovinski sustav: korijeni, evolucija i perspektive, Revija za socijalnu politiku, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 164.

3. POVIJEST MIROVINSKOG SUSTAVA U RH

3.1. Mirovinski sustav prije Prvog svjetskog rata

Prije postojanja mirovinskih sustava, briga o starijim osobama i nemoćnima je bila isključivo obveza obitelji. U predindustrijsko doba prevladavalo je neformalno zbrinjavanje starijih i nemoćnih osoba gdje su skrbničku funkciju nad njima obavljale kućne zadruge koje su imale velik broj članova. Takav način zbrinjavanja i dalje postoji u nerazvijenim zemljama svijeta, dok su se u razvijenim zemljama osnovali mirovinski sustavi kao formalan način zbrinjavanja starijih osoba i uzdržavanih članova.[3]

Bratinske blagajne, koje su bile oblik udruga uzajamne pomoći, su bile glavni poticaj za nastanak mirovinskog, invalidskog i drugih oblika socijalnog osiguranja. Prvi su ih osnovali rudari koji su imali velik broj smrtnih slučajeva. Poslije su bratinske blagajne osnivali i radnici iz drugih djelatnosti. Također, hrvatske banke su prije Prvog svjetskog rata osnivale vlastite zaklade iz kojih su svojim radnicima isplaćivale skromna socijalna davanja. [4]

3.2. Mirovinski sustav između Prvog i Drugog svjetskog rata

Nakon osnivanja kraljevine Jugoslavije dolazi do razvoja mirovinskog osiguranja gdje se kao glavni događaj ističe usvajanje Zakona o socijalnom osiguranju radnika 1922. godine. No, taj zakon nije proveden sve do 1937. godine zbog gospodarskih neprilika i nemogućnosti osnivanja kvalitetnog sustava financiranja i upravljanja mirovinskim fondovima. Tim zakonom je propisano jedinstveno obvezno osiguranje radnika od rizika bolesti, starosti i nesreća na poslu. Mirovinski fondovi su se financirali doprinosima radnika i poslodavaca (u visini od 3% na osiguranu osnovicu, odnosno zaradu), dok su osiguranje od nesreće na poslu trebali financirati samo poslodavci svojim doprinosima iz dohotka. Dobna granica za ostvrivanje prava na mirovinu je bila visoka te je iznosila 70 godina. Osim mirovinskog osiguranja radnika, uvedeno je i mirovinsko osiguranje službenika koje se kao obvezno primjenjivalo samo u Dalmaciji (koja je

[3] Puljiz V., (2007.): Hrvatski mirovinski sustav: korijeni, evolucija i perspektive, Revija za socijalnu politiku, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 165.
[4] Puljiz V., (2007.): Hrvatski mirovinski sustav: korijeni, evolucija i perspektive, Revija za socijalnu politiku, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 166.

tada pripadala austrijskom dijelu monarhije), a koje je bilo pod upravljanjem Penzionog zavoda za službenike sa sjedištem u Ljubljani. Na područje cijele Jugoslavije se primjenjivalo tek 1933. godine. Također, postojalo je i mirovinsko osiguranje rudara koje se provodilo odvojeno prema načelima bratinskih blagajni, a koje je bilo regulirano rudarskim zakonima iz 1933. godine te mirovinsko osiguranje za pojedine kategorije zaposlenika (bankovni činovnici, zaposlenici u vojsci, trgovci, obrtnici i drugi). Tijekom Drugog svjetskog rata u tzv. Nezavisnoj Državi Hrvatskoj je usvojen Zakon o osiguranju radnika kao prilagođena verzija zakona iz 1922. godine, dok se organizacija mirovinskog osiguranja nije promijenila. Iz navedenog je lako uočiti da je mirovinski sustav u razdoblju između dva svetjska rata bio podijeljen što se tiče uvjeta za ostvarivanje socijalnih davanja, obuhvata pojedinih skupina osiguranika te načina financiranja osiguranja za svaku pojedinu skupinu osiguranika.[5]

3.3. Mirovinski sustav nakon Drugog svjetskog rata

Poslije Drugog svjetskog rata, 1946. godine u Hrvatskoj (koja je tada bila jedinica Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije) donosi se Zakon o socijalnom osiguranju radnika, namještenika i službenika, koji je stupio na snagu već sljedeće godine. Mirovinsko osiguranje je bilo pod upravljanjem Državnog zavoda za socijalno osiguranje koje je bilo pod neposrednom kontrolom države. Na temelju doprinosa zaposlenika i poduzeća koja su se uplaćivala u državni proračun, država je financirala mirovinska i druga socijalna davanja sadašnjim korisnicima. Pedesetih godina dolazi do decentralizacije formiranjem zavoda za socijalno osiguranje kojima su upravljale skupštine i samoupravna tijela koja su činili predstavnici zaposlenika i uprava poduzeća. Mirovine su se financirale doprinosima zaposlenika, dok su se za posebne kategorije osiguranika (npr. pripadnike vojske i policije i drugi) isplaćivale subvencije iz državnog proračuna. Također bitan čimbenik za razvoj mirovinskog i invalidskog osiguranja je bilo odvajanje zdravstvenog osiguranja 1945. godine kao zasebnu granu socijalnog osiguranja. 1962. godine osnivaju se samoupravne zajednice socijalnog osiguranja na razini općina, republika i federacije te se osnivaju i zavodi za mirovinsko osiguranje čime se mijenja organizacija i financiranje mirovinskog osiguranja. 1964. godine uvodi se dobrovoljno mirovinsko osiguranje za one kategorije građana koje nisu bile obuhvaćene obveznim mirovinskim osiguranjem

[5] Puljiz V., (2007.): Hrvatski mirovinski sustav: korijeni, evolucija i perspektive, Revija za socijalnu politiku, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 167.-168.

zaposlenih u socijalističkom sektoru. !969. godine formira se Zajednica invalidsko-mirovinskog osiguranja samostalnih zanatlija, ugostitelja i prijevoznika, dok se 1980. godine utemeljuje mirovinsko osiguranje individualnih poljoprivrednika. Usvajanjem Ustava iz 1974. godine i Zakona o udruženom radu iz 1976. godine dolazi do daljne decentralizacije cjelokupnog socijalnog osiguranja, uključujući i mirovinski sustav.[6]

3.4. Reforma mirovinskog osiguranja 1999. godine

Razlozi za pokretanje reforme mirovinskog osiguranja su se pojavili kada su nastupile nepovoljne demografske promjene, odnosno kada je došlo do starenja stanovništva. To znači da se povećao udio stanovništva starijeg od 65 godina, a uz to smanjio se broj novorođenih što je rezultiralo negativnim priraštajem stanovnika. Također, manji broj novorođenih znači i manji broj zaposlenih osoba u budućnosti, odnosno članova mirovinskog osiguranja. S obzirom da je mirovinski sustav prije reforme bio sačinjen samo od prvog stupa mirovinskog osiguranja (prema kojem se 20% bruto plaće osiguranika izdvajalo za mirovinsko osiguranje), odnosno temeljio se isključivo na generacijskoj solidarnosti, u situaciji kada se broj starijih osoba koje su primale mirovinu povećao, a broj trenutačno zaposlenih osoba koje su izdvajale doprinose za mirovinsko osiguranje smanjio, došlo je do nepovoljnog odnosa između korisnika mirovine i osiguranika (npr., 1990. godine odnos broja korisnika mirovina i osiguranika je bio 1:3, a danas iznosi 1:1,25 - podatak koji se odnosi na svibanj 2018.[7]). To je dovelo do suočavanja mirovinskog osiguranja s financijskim problemima. Također, situaciju je dodatno pogoršavala definicija invalidnosti prema kojoj je velik broj umirovljenika ostvarivao invalidsku mirovinu te velik broj prijevremenih i povlaštenih mirovina.

Reforma mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj započela je 01.01.1999. godine usvajanjem Zakona o mirovinskom osiguranju s ciljem poboljšanja postojećeg mirovinskog sustava. Uz već postojeće obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti (prvi stup), 01. siječnja 2002. godine uvedeno je obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (drugi stup) i dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju

[6] Puljiz V., (2007.): Hrvatski mirovinski sustav: korijeni, evolucija i perspektive, Revija za socijalnu politiku, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 168.-169.
[7] Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx

individualne kapitalizirane štednje (treći stup). Ukupni iznos obveznih doprinosa koji su se morali uplaćivati se nije promijenio te je i dalje iznosio 20%. Razlika je u tome što se sada 15% uplaćivalo u prvi stup (Državnu riznicu koja je taj novac prosljeđivala Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje), a 5% u drugi stup (obvezni mirovinski fond).

Dakle, na ovaj način se željela povećati sigurnost i visina isplaćenih mirovina u budućnosti kako bi se stanovništvu osigurao kvalitetniji život u starijoj dobi. Uvođenjem drugog stupa, pojedinac je osjećao veću sigurnost jer se jedan dio sredstava koje je izdvajao za mirovinsko osiguranje uplaćivao na njegov osobni račun, što znači da isplata njegove mirovine u budućnosti neće ovisiti isključivo o sredstvima koje će uplaćivati osobe koje će biti zaposlene u budućnosti. Također, vrijednost tih sredstava se može dodatno povećati ulaganjem od strane mirovinskog fonda. Isto tako, uveden je i dobrovoljni treći stup mirovinskog osiguranja u kojeg pojedinci mogu dodatno uplaćivati sredstva i na taj način ostvariti veću mirovinu u budućnosti te se osjećati sigurnije.

Također, promjenio se način određivanja mirovine te se ona sada računala kao umnožak najpovoljnijih prosječnih vrijednosnih bodova, mirovinskog staža i polaznog faktora, odnosno kao umnožak osobnih bodova, mirovinskog faktora i aktualne vrijednosti mirovine. Podignute su dobne granice za ostvarivanje prava na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu kako bi se utjecalo na smanjenje broja novih korisnika mirovine s ciljem poboljšanja nepovoljnog odnosa korisnika mirovina i osiguranika. Pooštrila se definicija invalidnosti koja sada razlikuje profesionalnu i opću nesposobnost za rad. Isto tako, obračunsko razdoblje proširilo se na cijeli radni vijek. Time su se smanjile razine mirovina novih korisnika. Prijašnja prava na raspoređivanje, odnosno zaposlenje na drugom poslu i prava na rad sa skraćenim radnim vremenom su se pretvorila u prava za ostvarivanje invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, zatim prava na osposobljavanje djece sa smetnjama u tjelesnom i duševnom razvitku sada se ostvaruju u sustavu socijalne skrbi itd. [8]

[8] Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Mirovinska reforma od 1.1.1999., dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?ID=12

4. MIROVINSKI SUSTAV RH DANAS

Danas, u Republici Hrvatskoj mirovinski sustav čini važan segment socijalnog osiguranja koji se temelji na tri stupa, a koji je uređen Zakonom o mirovinskom osiguranju, Zakonom o obveznim mirovinskim fondovima, Zakonom o dobrovoljnim mirovinskim fondovima, Zakonom o mirovinskim osiguravajućim društvima te pripadajućim podzakonskim aktima.

4.1. Stupovi mirovinskog osiguranja

4.1.1. Prvi stup mirovinskog osiguranja

Prvi stup mirovinskog osiguranja, za čiju je provedbu nadležan Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, je stup u kojem osobe koje su trenutačno zaposlene (osiguranici) uplaćuju doprinose za mirovinsko osiguranje na temelju kojih se isplaćuju mirovine sadašnjim umirovljenicima, odnosno korisnicima prava na mirovinu. Po tome se može zaključiti da je prvi stup utemeljen na generacijskoj solidarnosti. Prvi stup, se osim doprinosima osiguranika (koji se preko Državne riznice uplaćuju u Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje), financira i iz državnog proračuna što ga čini važnim dijelom javnih financija RH. Prvi stup mirovinskog osiguranja je obvezan, a svota koju osiguranici moraju izdvajati je zakonom propisana i iznosi 15% bruto plaće svakog osiguranika.[9]

4.1.2. Drugi stup mirovinskog osiguranja

Drugi stup mirovinskog osiguranja je oblik individualne kapitalizirane štednje te je obvezan kao i prvi stup mirovinskog osiguranja. Osiguranik posjeduje svoj osobni račun na kojem se čuvaju sredstva koje je osiguranik obvezan uplaćivati, a ona iznose 5% njegove bruto plaće. U drugom stupu mirovinskog osiguranja, osiguranik može sam birati mirovinski fond i njegovu kategoriju. To je bitno iz razloga što se sredstva na računu osiguranika uplaćuju u odabrani mirovinski fond koji upravlja tim sredstvima. Cilj je da mirovinski fond ulaganjem tih sredstava, prema unaprijed određenoj strategiji s obzirom na njegovu kategoriju, ostvari što veći povrat od ulaganja. Na taj

[9] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 4., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf

način, osiguranik može povećati svoju mirovinu u budućnosti. U drugom stupu mirovinskog osiguranja prikupljanje sredstava obavlja se preko obveznih mirovinskih fondova, dok se isplata mirovina obavlja preko mirovinskih osiguravajućih društava.[10]

4.1.3. Treći stup mirovinskog osiguranja

Za razliku od prvog i drugog stupa mirovinskog osiguranja koji su obvezni, treći stup je dobrovoljan. Također, treći stup predstavlja individualnu kapitaliziranu štednju kao i drugi stup, ali se uplate ne moraju vršiti svaki mjesec kada osiguranik primi plaću, već odluku o uplati sredstava osiguranik donosi u potpunosti samostalno. Prikupljanje sredstava obavlja se preko dobrovoljnih mirovinskih fondova, a isplata mirovina se obavljaja preko mirovinskih osiguravajućih društava koja upravljaju tim fondovima, a iznimno i preko mirovinskih društava, koja mogu obavljati privremenu isplatu mirovina iz dobrovoljnih mirovinskih fondova.[11]

4.2. Mirovinski fond

Mirovinski fond je imovina bez pravne osobnosti. Osniva ga i njime upravlja mirovinsko društvo koje novac, kojeg uplaćuju članovi mirovinskog fonda koji su ujedno i vlasnici fonda, ulaže radi povećanja vrijednosti imovine fonda. Dakle, imovina fonda je novac kojeg su članovi uplatili. Mirovinsko društvo ulaže novac u ime osiguranika s ciljem osiguranja isplate što veće mirovine u budućnosti svakom članu mirovnskog fonda, odnosno svakom osiguraniku. S obzirom na visinu doprinosa koja se u fond uplaćuje te o načinu ulaganja fonda, razlikovati će se iznosi sredstava na osobnim računima pojedinih članova fonda, koji se vode u Središnjem registru osiguranika (REGOS). Također, u slučaju lošeg ulaganja fonda osiguranici se mogu osloniti na zajamčeni prinos koji se računa kao prosjek prinosa svih mirovinskih fondova iste kategorije. S obzirom na različitu razinu rizika pojedinih kategorija fondova, zajamčeni prinos se za fond kategorije A smanjuje za 12 posotnih poena, kategorije B za šest te kategorije C za tri postotna poena.[12]

---

[10] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 4., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf
[11] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 5., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf
[12] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 7. i 15., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf

4.2.1. Obvezni mirovinski fond

Obvezni mirovinski fond odnosi se na drugi mirovinski stup u kojem osiguranik može slobodno birati kojem mirovinskom društvu i kategoriji obveznog mirovinskog fonda želi pripadati. Kao što je već prije spomenuto, osiguranik posjeduje svoj osobni račun na kojem se čuvaju sredstva koje je osiguranik obvezan uplaćivati, a ona iznose 5% njegove bruto plaće. Mirovinsko društvo upravlja fondom i odlučuje o njegovom djelovanju. Međutim, postoje brojna zakonska ograničenja kojima se osigurava poštivanje načela sigurnosti, razboritosti i opreza te što više smanjenje rizika ulaganja. Obvezni mirovinski fondovi ulažu u dionice i obveznice, ali i u druge vrste imovine kao što su depoziti, udjeli u investicijskim fondovima, nekretnine i slično.[13]

4.2.1.1. Kategorije obveznih mirovinskih fondova

Na temelju Zakona o obveznim mirovinskim fondovima iz 2014. godine uvedeni su obvezni mirovinski fondovi kategorija A, B i C. Osiguranik odabire jedan mirovnski fond u kojem želi biti član i njegovu kategoriju u skladu sa svojom tolerancijom rizika. Rizik se odnosi na prepuštanje vlastitog novca ulaganju drugoj osobi, u ovom slučaju mirovinskom društvu koje je osnovalo mirovinski fond. Osobe koje su sklone preuzimanju rizika će se odlučiti za fond kategorije A jer nosi najveći rizik, dok će osobe koje nisu nimalo sklone riziku izabrati fond kategorije C koji predstavlja najsigurnije ulaganje. Ako osiguranik sam ne odabere fond u roku od šest mjeseci nakon dana zasnivanja radnog odnosa, REGOS ga svrstava u mirovinski fond kategorije B kao srednje rizične kategorije mirovinskog fonda. Osiguranik ima svoj osobni račun u mirovinskom fondu na kojem se nalaze novčana sredstva formirana obveznim uplatama i prinosom od ulaganja fonda. U slučaju nezaposlenosti osiguranika, odnosno situacije u kojoj se ne uplaćuju doprinosi jer osiguranik ne prima bruto plaću, prikupljena sredstva se i dalje ulažu te se prinosi od ulaganja i dalje ostvaruju. Ta sredstva se na osobnom računu osiguranika preračunavaju i vode u obračunskim jedinicama. Vrijednost obračunske jedinice je vrijednost neto imovine fonda (ukupna imovina fonda umanjena za ukupne obveze) podijeljena s brojem

[13] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 8., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf

obračunskih jedinica. Zavisno o kretanju vrijednosti imovine fonda, odnosno obračunskih jedinica, ovisit će prinos fonda.[14]

Obvezni mirovinski fondovi kategorije A, zbog svog načina ulaganja novčanih sredstava osiguranika, nose najveću razinu rizika. Članovi su uglavnom mlađe osobe (iako to nije pravilo), koje u toj kategoriji mogu ostati maksimalno do deset godina prije njihovog ulaska u starosnu mirovinu kada ih REGOS prebacuje u fond kategorije B. „Strategijom ulaganja predviđeno je da veći dio imovine fonda kategorije A smiju činiti prenosivi vlasnički vrijednosni papiri, odnosno čak do 55% neto vrijednosti imovine fonda smije biti izloženo dioničkom tržištu. Količina rizika koja proizlazi iz ulaganja u dionice u načelu je veća od količine rizika koja se preuzima ulaganjem u dužničke vrijednosne papire, jer su dionice općenito izloženije riziku promjene cijena nego što su to dužnički vrijednosni papiri. Ipak, strategijom ulaganja obveznog mirovinskog fonda kategorije A određeno je kako najmanje 30% imovine mora biti uloženo u prenosive dužničke vrijednosne papire i instrumente tržišta novca čiji je izdavatelj Republika Hrvatska, druga država članica ili država članica Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) te Hrvatska narodna banka ili središnja banka druge države članice odnosno države članice OECD-a.“ [15]

Obvezni mirovinski fondovi kategorije B su srednje rizični fondovi u kojem se članovi mogu zadržati maksimalno do pet godina prije ulaska u starosnu mirovinu nakon čega ih REGOS raspoređuje u fond kategorije C. „Najmanje 50% imovine fonda kategorije B mora biti uloženo u prenosive dužničke vrijednosne papire i instrumente tržišta novca čiji je izdavatelj Republika Hrvatska, druga država članica ili država članica OECD-a te Hrvatska narodna banka ili središnja banka druge države članice odnosno države članice OECD-a. Kroz ograničenje ulaganja u prenosive vlasničke vrijednosne papire od najviše 35% imovine fonda postiže se manja izloženost toj vrsti imovine nego kod fondova kategorije A.“ [16]

[14] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 11. i 12., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf
[15] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 12. i 13., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf
[16] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 13., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf

Obvezni mirovniski fondovi kategorije C predstavljaju najsigurnije ulaganje. Osoba koja nije sklona preuzimanju rizika može se odlučiti za mirovinski fond ove kategorije i u njemu provesti cijeli radni vijek. „S tim u skladu, tom je fondu ulaganje u prenosive vlasničke vrijednosne papire zabranjeno, a najmanje 70% imovine mora biti uloženo u prenosive dužničke vrijednosne papire i instrumente tržišta novca čiji je izdavatelj Republika Hrvatska, druga država članica ili država članica OECD-a te Hrvatska narodna banka ili središnja banka druge države članice odnosno države članice OECD-a.“ [17]

U Hrvatskoj postoje četiri obvezna mirovinska fonda kojima upravljaju pripadajuća društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima, a to su: PBZ Croatia Osiguranje obvezni mirovinski fond (PBZ Croatia Osiguranje d.d.), AZ obvezni mirovinski fond (Allianz ZB d.o.o.), Raiffeisen obvezni mirovinski fond (Raiffeisen društvo za upravljanje obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima d.d.) te Erste Plavi obvezni mirovinski fond (ERSTE d.o.o.). Svaki od njih ima tri kategorije obveznih mirovinskih fondova A, B i C.

„Četiri obvezna mirovinska fonda (dalje: OMF) na dan 31. prosinca 2017. godine ukupno su imali 1.844.272 člana. U razdoblju od 01. siječnja do 31. prosinca 2017. godine OMF-ovima je pristupilo 65.940 novih članova ili prosječno mjesečno 5.495 članova, što je za 9,98 % više nego u istom razdoblju 2016. godine kada je fondovima pristupilo ukupno 59.958 novih članova ili prosječno mjesečno 4.997 članova. U 2017. godini od ukupnog broja novih članova njih 64.556 odnosno 97,90% REGOS je po službenoj dužnosti rasporedio u jedan od OMF-ova, dok se 1.384, odnosno 2,1% novih članova osobno prijavilo u OMF. U istom razdoblju 2016. godine rasporedom je bilo obuhvaćeno 97,83% (58.654) novih članova, a osobnim prijavama 2,17% (1.304) novih članova.“[18]

4.2.2. Dobrovoljni mirovinski fond

Dobrovoljni mirovinski fond se odnosi na treći stup mirovinskog osiguranja. Osiguranik u dobrovoljni fond uplaćuje sredstva u visini i dinamikom koju on sam određuje. Osoba koja se

[17] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 13., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf
[18] Regos: Statistički pokazatelji za 2017., dostupno na https://regos.hr/podrska/statisticki-pokazatelji-za-2017

odluči ulagati u dobrovoljni mirovinski fond istodobno može biti član jednog ili više fondova. Ako je osoba član više dobrovoljnih mirovinskih fondova, ostvaruje pravo na isplatu državnih poticajnih sredstava samo u jednom mirovinskom fondu. Zakonom je određeno da osiguranik može na temelju ulaganja u dobrovoljne mirovinske fondove ostvariti državna poticajna sredstva u visini od 15% uplaćenog doprinosa u prethodnoj kalendarskoj godini, a najviše do 750 kn godišnje.[19]

„Dobrovoljni mirovinski fondovi mogu biti otvoreni ili zatvoreni. Otvoreni fondovi namijenjeni su za sve fizičke osobe, a zatvoreni fondovi predviđeni su za zaposlenike određenog poslodavca (tzv. pokrovitelja) koji je odlučio osnovati fond za svoje zaposlenike, za sindikat koji želi osnovati fond za svoje članove, za članove udruge samostalnih djelatnosti ili za samozaposlene osobe.“ [20]

U Hrvatskoj postoji 8 otvorenih i 21 zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova kojima upravljaju sljedeća društva: Allianz ZB d.o.o., CROATIA osiguranje mirovinsko društvo za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondom d.o.o., ERSTE d.o.o., Raiffeisen društvo za upravljanje obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima d.d.

31. prosinca 2017. broj članova u otvorenim dobrovoljnim mirovinskim fondovima iznosio je 285.822, a u zatvorenim 30.387. U odnosu na isti dan prethodne godine zabilježen je porast broja članova u otvorenim mirovinskim fondovima od 11,18% jer je broj članova iznosio 257.075 (povećao se za 28.747), a u zatvorenim porast od 3,93% jer je broj članova iznosio 29.237 (povećao se za 1.150).[21]

4.3. Mirovinsko osiguravajuće društvo

Mirovinsko osiguravajuće društvo isplaćuje osiguranicima mirovine iz drugog i trećeg stupa mirovinskog osiguranja kada steknu pravo na isplatu mirovina. Mirovine isplaćuju na temelju

[19] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 8. i 17., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf
[20] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 17., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf
[21] Hanfa: C-2 Članstvo u mirovinskim fondovima, dostupno na https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section4

sredstava koja su prikupljena uplaćenim doprinosima osiguranika u mirovinske fondove – obveznim doprinosima u visini od 5% bruto plaće osiguranika (drugi stup) i dobrovoljnim doprinosima osiguranika (treći stup). Taj prikupljeni novac mirovinsko osiguravajuće društvo ulaže prema unaprijed određenoj strategiji ulaganja u obveznice, dionice i sl., kako bi ostvarili dodatna novčana sredstva, odnosno kako bi isplaćena mirovina bila što veća. Dakle, mirovina se isplaćuje na temelju uplata osiguranika i novca ostvarenog od ulaganja.

Mirovinsko osiguravajuće društvo s kojim osiguranik, kao budući korisnik mirovine, sklopi ugovor o mirovini će u trenutku umirovljenja dobiti sav novac od mirovinskog društva koje je do trenutka umiroviljenja upravljalo mirovinskim fondom u kojem je osiguranik bio član. Mirovinsko osiguravajuće društvo će isplaćivati mirovinu i ako osoba u trenutku umirovljenja odjednom uplati određeni iznos novčanih sredstava na temelju kojih bi se isplaćivala mirovina. Isto tako, ako osoba stanuje u inozemstvu mirovinsko osiguravajuće društvo će joj isplaćivati mirovinu u skladu s dogovorom s državama članicama i trećim državama, bez toga da korisnik mirovine plaće troškove isplate. [22]

Naravno, u svom procesu poslovanja mirovinsko osiguravajuće društvo ostvaruje određene troškove koje mora pokriti. U tu svrhu, društvo osiguranicima zaračunava naknadu od uplaćenih sredstava u visini od maksimalno 5% od primljene doznake obveznog mirovinskog fonda. Granicu najviše naknade za pokriće troškova poslovanja određuje Hanfa. Što se tiče dobrovoljnih mirovinskih fondova, visina naknade koju mirovinsko osiguravajuće društvo zaračunava od primljene doznake dobrovoljnog mirovinskog fonda je određena u ugovoru u mirovini. Također, ako osoba želi ostvariti djelomičnu jednokratnu isplatu u visini od najviše 30% ukupne primljene doznake, mirovinsko osiguravajuće društvo ne naplaćuje naknadu za taj isplaćeni novac.[23]

4.4. Prava iz mirovinskog osiguranja

Osiguranicima se smatraju sve fizičke osobe koje su u radnom odnosu te obavljaju određenu djelatnost. Obvezno su osigurani za slučaj starosti i umanjenja radne sposobnosti uz preostalu

[22] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 27., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf
[23] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 27., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf

radnu sposobnost te za slučaj djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, a članovi njihove obitelji osigurani su za slučaj njegove smrti, odnosno smrti korisnika imovine samo ako je smrt nastala kao posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti. U članove obitelji osiguranika ubrajaju se udovac/udovica, razvedeni bračni drug, djeca koja su rođena u braku ili izvan njega te koja su posvojena, zatim pastorčad, unučad, roditelji te djeca bez roditelja koje je osiguranik uzdržavao. Također, članom obitelji se smatra i osoba s kojom je osiguranik živio u zajedničkom kućanstvu minimalno tri godine. Osiguranje tih prava temelji se na načelima uzajamnosti i solidarnosti.[24]

Postoje i određene skupine osiguranika koje ostvaruju pravo na mirovinu prema povoljnijim uvjetima i čija se mirovina određuje na povoljniji način od ostalih. To su osiguranici koji obavljaju visokorizične poslove kao što su to policijski službenici, vojnici, hrvatski branitelji i sl. Također, ako je osoba radila u inozemstvu cijeli radni vijek ili samo dio, ima pravo na mirovinu na temelju međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju. Može ostvariti sva prava iz hrvatskog mirovinskog osiguranja razmjerno trajanju staža u Hrvatskoj i inozemstvu. U slučaju zemalja članica EU, prava na mirovinu se stječu prema nacionalnim propisima tih država ako je osoba bila osigurana najmanje godinu dana. Mirovina se isplaćuje bez obzira na prebivalište unutar članica EU, a iznos mirovine ovisi o trajanju osiguranja ili prebivanja u toj državi.[25]

U nastavku rada detaljnije su objašnjena prava koja se obvezno osiguravaju prema Zakonu o mirovinskom osiguranju.

4.4.1. Starosna mirovina

Pravo na starosnu mirovinu osobe ostvaruju kada zadovolje uvjete vezane za godine života i mirovinski staž. Mirovinski staž predstavlja vrijeme koje je osoba provela u obveznom mirovinskom osiguranju i produženom osiguranju (staž osiguranja), uvećanom za posebni staž

[24] Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju: čl. 2., čl. 8. stavka. 2., čl. 22. stavka 1., 2. i 3., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju
[25] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 24., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf

(razdoblje izvan osiguranja koje je priznato kao mirovinski staž).[26] Od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2030. (prijelazno razdoblje), pravo na starosnu mirovinu se stječe s 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža.[27] Što se tiče godina života žene imaju blaže uvjete za stjecanje starosne mirovine, a koji su prikazani u tablici:

Tablica 1.: Starosna mirovina žena prema povoljnijim uvjetima u razdoblju od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2030.

STAROSNA MIROVINA (najmanje 15 godina staža)					
godina	godine života			godine života	
	god.	mj.		god.	mj.
2014.	61	0	2024.	63	6
2015.	61	3	2025.	63	9
2016.	61	6	2026.	64	0
2017.	61	9	2027.	64	3
2018.	62	0	2028.	64	6
2019.	62	3	2029.	64	9
2020.	62	6			
2021.	62	9			
2022.	63	0			
2023.	63	3			

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?ID=71

Dakle, u 2014. godini žene mogu ostvariti pravo na starosnu mirovinu sa 61 godinom života i najmanje 15 godina mirovinskog staža, a svake sljedeće godine granica vezana za godine života se povećava za tri mjeseca te doseže 65 godina u 2030. godini.

Od 1. siječnja 2031. do 31. prosinca 2037. svim osiguranicima se, bez obzira na spol, uvjet za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu koji se odnosi na godine života povećava za tri mjeseca godišnje. Od početka 2038. godine pravo na starosnu mirovinu će se ostvarivati sa 67 godina života i 15 godina mirovinskog staža.[28]

[26] Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju: čl. 8. stavka 4., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju
[27] Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju: čl. 33. stavka 1., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju
[28] Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju: čl. 33. stavka 2. i 3., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju

4.4.2. Prijevremena starosna mirovina

Od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2030., pravo na prijevremenu starosnu mirovinu osoba stječe sa 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža.[29] Žene, kao i kod starosne mirovine, imaju određene prednosti što se tiče ostvarivanja prava na mirovinu, a prikazani su u sljedećoj tablici:

Tablica 2.: Prijevremena starosna mirovina žena prema povoljnijim uvjetima u razdoblju od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2030.

PRIJEVREMENA STAROSNA MIROVINA					
godina	godine života		godine staža		
	god.	mj.	god.	mj.	
2014.	56	0	31	0	
2015.	56	3	31	3	
2016.	56	6	31	6	
2017.	56	9	31	9	
2018.	57	0	32	0	
2019.	57	3	32	3	
2020.	57	6	32	6	
2021.	57	9	32	9	
2022.	58	0	33	0	
2023.	58	3	33	3	
2024.	58	6	33	6	
2025.	58	9	33	9	
2026.	59	0	34	0	
2027.	59	3	34	3	
2028.	59	6	34	6	
2029.	59	9	34	9	
2030.	60		35		

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=4305

Vidljivo je da su žene u odnosu na muškarce povlaštene s nižim granicama godina života, ali i godinama mirovinskog staža, što nije slučaj kod starosne mirovine.

Od 1. siječnja 2031. do 31. prosinca 2037. svim osiguranicima se, bez obzira na spol, uvjet koji se odnosi na godine života povećava za tri mjeseca godišnje dok granica mirovinskog staža ostaje

[29] Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju: čl. 34. stavka 1., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju

35 godina. Od 1. siječnja 2038. godine prijevremenu starosnu mirovinu osobe će moći ostvarivati sa 62 godine života i 35 godina mirovinskog staža.[30]

S obzirom da se radi o prijevremenoj mirovini, odnosno situaciji kada je osoba i dalje radno sposobna, iznos prijevremene starosne mirovine koju će osoba primati će se smanjiti za visinu od 0,10% do 0,34% mjesečno, ovisno o godinama mirovinskog staža koje je osoba ostvarila. Iznimka u kojoj se ne provodi to umanjenje postoji jedino u slučaju da je osiguranje zaustavljeno zbog stečaja poslodavca, a osoba je minimalno dvije godine bila prijavljena na zavodu za zapošljavanje kao nezaposlena.[31]

4.4.3. Invalidska mirovina

Tijekom života osoba se može naći u različitim situacijama pa tako i doživjeti određene nezgode koje djeluju na djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti, što utječe na smanjenje ili nepostojanje mogućnosti ponovnog zapošljenja osobe.

Djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti posljedica je bolesti, ozljede izvan rada ili na radu te profesionalne bolesti. Djelomični gubitak nastaje kada je osoba sposobna obavljati 70% radnog vremena na prilagođenim poslovima, a ne postoji mogućnost osposobljenja za rad na drugim poslovima uz pomoć profesionalne rehabilitacije. Potpuni gubitak radne sposobnosti se odnosi na situaciju kada osoba u potpunosti ostane bez radne sposobnosti.[32]

Ako je gubitak radne sposobnosti izazvan ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, osoba može ostvariti invalidsku mirovinu bez obzira na njen dosadašnji mirovinski staž. Ako se pak radi o ozljedi izvan rada ili o bolesti moraju se zadovoljiti uvjeti vezani za mirovinski staž. Uvjet glasi da staž osobe, koja je doživjela djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti izazvan bolešću ili ozljedom izvan rada prije 65. godine života, mora iznositi minimalno jednu trećinu radnog vijeka. Radni vijek računa se od 20. godine života osiguranika do dana kada je nastao djelomični

[30] Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju: čl. 34. stavka 2. i 3., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju
[31] Hanfa: Mirovinski sustav, str. 20., dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf
[32] Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Invalidska mirovina, dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=72

ili potpuni gubitak radne sposobnosti, a broji se u punim godinama. Radni vijek računa se od 23. godine života onim osiguranicima koji su završili preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij, odnosno koji su ostvarili višu stručnu spremu prema ranijim propisima te od 26. godine života osiguranicima koji su završili preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij, odnosno koji su ostvarili visoku stručnu spremu prema ranijim propisima. Ako se potpuni gubitak radne sposobnosti dogodio u vremenu trajanja osiguranja ili u roku od jedne godine od dana prestanka osiguranja, osoba koja doživi potpuni gubitak radne sposobnosti prije 30. godine života ima pravo na invalidsku mirovinu s najmanje jednom godinom staža osiguranja. Ako osoba sa završenim preddiplomskim sveučilišnim studijem ili stručnim studijem doživi potpuni gubitak radne sposobnosti prije 35. godine života ima pravo na invalidsku mirovinu s najmanje dvije godinom staža osiguranja, a osoba sa završenim preddiplomskim i diplomskim sveučilišnim studijem ili integriranim preddiplomskim i diplomskim sveučilišnim studijem ili specijalističkim diplomskim stručnim studijem doživi potpuni gubitak radne sposobnosti prije 35. godine života ima pravo na invalidsku mirovinu s najmanje jednom godinom staža osiguranja.[33]

4.4.4. Privremena invalidska mirovina

Invalid rada je osoba koja zbog djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti može ostvariti invalidsku mirovinu ili pravo na profesionalnu rehabilitaciju.

Ako se invalid rada uz pomoć profesionalne rehabilitacije usio osposobiti za rad na drugim poslovima, ali je po završetku rehabilitacije ostao najmanje pet godina nezaposlen i to do 58. godine života, ima pravo na privremenu invalidsku mirovinu. Ako je invalid rada nastavio raditi nakon završene profesionalne rehabiliticije, ali je naknadno izgubio posao ima pravo na privremenu invalidsku mirovinu uz potvrdu da nije odbio nijedan posao koji mu je ponudilo nadležno tijelo za zapošljavanje (Hrvatski zavod za zapošljavanje). Također, rad u roku od šest mjeseci se smatra povremenim radom koje ne prekida nezaposlenost u privremene invalidske mirovine.[34]

[33] Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju: čl. 34. stavka 1., 2., 3. i 5., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju

[34] Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju: čl. 37. stavka 1. i 2., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju

4.4.5. Obiteljska mirovina

Kada član mirovinskog osiguranja umre, članovi njegove obitelji imaju pravo na obiteljsku mirovinu samo ako umrli osiguranik ispunjava barem jedan od navedenih uvjeta: da ima minimalno pet godina staža osiguranja (razdoblje nakon završene 15. godine života osiguranika koje je proveo u obveznom mirovinskom osiguranju i produženom osiguranju) ili 10 godina mirovinskog staža, da zadovoljava uvjete vezane za duljinu mirovinskog staža kod ostvarivanja prava invalidske mirovine te da je osiguranik bio korisnik profesionalne rehabilitacije. Dužina mirovinskog staža osiguranika se ne uzima u obzir ukoliko je smrt osiguranika nastala kao posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti.[35]

4.4.6. Najniža mirovina

Od kada je provedena reforma mirovinskog osiguranja 1999. godine, visina mirovine se računa na način da se pomnože osobni bodovi, mirovinski faktor i aktualna vrijednost imovine. Ako je osoba ostvarila dodatke na mirovinu u skladu sa odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju oni će se nadodati izračunatoj mirovini.

Ako je ukupna vrijednost mirovine nakon dodataka i dalje manja od najniže propisane mirovine, osobi će se dodijeliti najniža mirovina. Najniža mirovina iznosi 0,825% prosječne bruto plaće svih zaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj u 1998. godini prema podacima Državnog zavoda za statistiku, a računa se za svaku godinu mirovinskog staža.[36]

4.4.7. Osnovna mirovina

Osnovna mirovina predstavlja novac kojeg osobe primaju na temelju mirovinskog osiguranja nakon provedene reforme. Kao što je već prije rečeno, drugi i treći stup mirovinskog osiguranja, odnosno obvezno i dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje uvedeni su 01. siječnja 2002. godine nakon reforme mirovinskog osiguranja iz 1999.

[35] Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju: čl. 65. stavka 1. i 2., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju

[36] Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju: čl. 90. stavka 1. i 2., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju

godine. Osobe koje su bile u sustavu mirovinskog osiguranja prije 01. siječnja 2002. i koje su ostvarile određeni staž imaju drugačiji način izračuna starosne i prijevremene starosne mirovine.

Naime, dio mirovine koju su osiguranici ostvarili na temelju ostvarenog mirovinskog staža prije tog datuma se određuje kao da su bili osigurani isključivo obveznim mirovinskim osiguranjem na temelju generacijske solidarnosti, a dio mirovine koju su ostvarili nakon tog datuma se određuje kao osnovna mirovina. Osobama koje su u mirovinski sustav ušle poslije uvođenja obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje, starosna i prijevremena starosna mirovina se u cijelosti računa kao osnovna mirovina.[37]

4.4.8. Profesionalna rehabilitacija

Profesionalnu rehabilitaciju provode specijalizirane javne ustanove s ciljem osposobljavanja invalida rada za daljnje obavljanje poslova nakon što je doživio djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti. Invalid rada može se prekvalificirati, odnosno osposobiti za obavljanje posla drugačijeg od onog kojeg je prethodno obavljao te dokvalificirati, odnosno osposobiti za obaljanje posla prema radnoj sposobnosti koja mu je preostala. Troškove profesionalne rehabilitacije ne snosi invalid rada već Hrvatski zavod za zapošljavanje ili se tereti državni proračun, a invalidu rada se za vrijeme trajanja rehabilitacije isplaćuje naknada plaće.[38] Po završetku rehabilitacije osoba traži posao uz pomoć posredništva Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

4.4.9. Naknada zbog tjelesnog oštečenja

Osoba koja je doživjela ozljedu na radu ili profesionalnu bolest, a koja je uzrokovala tjelesno oštećenje ima pravo na naknadu zbog tjelesnog oštećenja. Radi se o povredi koja otežava svakodnevni život pojedinca bez obzira na to je li došlo do smanjenja ili gubitka radne sposobnosti. Naknada zbog tjelesnog oštećenja se isplaćuje u slučaju kada je stupanj oštećenja, tj.

[37] Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju: čl. 91. stavka 1. i 2., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju
[38] Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Profesionalna rehabilitacija, dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=72

postotak tjelesnog oštećenja minimalno 30%.[39] Naknada se računa u postotku od osnovice te po stupnju oštećenja iznosi:

Tablica 3.: Naknada zbog tjelesnog oštećenja

zbog tjelesnog oštećenja od	stupanj	naknada iznosi u postotku od osnovice
100%	1	40%
90%	2	36%
80%	3	32%
70%	4	28%
60%	5	24%
50%	6	20%
40%	7	16%
30%	8	12%

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=69

4.4.10. Naknada putnih troškova u vezi s ostvarivanjem osiguranih prava

Kada invalida rada koji je ostvario pravo na profesionalnu rehabilitaciju, Zavod pošalje na profesionalnu rehabilitaciju u neko drugo mjesto, on ostvaruje pravo na naknadu putnih troškova koja obuhvaća naknadu za troškove prijevoza, prehrane i smještaja za vrijeme putovanja i troškove boravka u drugom mjestu gjde se odvija profesionalna rehabilitacija.[40]

4.5. Financiranje mirovinskog osiguranja RH

Sredstva iz prvog stupa mirovinskog osiguranja, utemeljenog na generacijskoj solidarnosti, uplaćuju se u Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje preko Državne riznice. Osim što se novac prikupljen obveznim doprinosima osiguranika, u visini od 15% bruto plaće, prebacuje na račun HZMO-a, dodatno se uplaćuju državna sredstva kako bi mirovinsko osiguranje i dalje funkcioniralo.

[39] Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Naknada zbog tjelesnog oštećenja, dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=69
[40] Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju: čl. 76. stavka 1. i 2., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju

U 2017. godini sredstva iz Državnog proračuna dodijeljena Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje iznosila su 39.279.448.548 kuna što je činilo 99,58% ukupnih prihoda HZMO-a. 53,46% tih prihoda, odnosno 21.087.078.907 kuna odnosilo se na doprinos za prvi stup mirovinskog osiguranja, odnosno za isplatu mirovina sadašnjim umirovljenicima te ostalih novčanih naknada i primanja koja ostvaruju na temelju ostvarenih prava, kao i na pokriće troškova provedbe osiguranja i administracije Zavoda. 46,12% proračunskih prihoda, odnosno 18.192.223.458 kuna najvećim dijelom koristilo se za pokriće nedostataka prihoda zbog uvođenja obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje (6.593.743.524 kn – 36,24%), odnosno zbog smanjenja postotka bruto plaće osiguranika koji se uplaćivao u HZMO s 20% na 15% te za isplatu mirovina ostvarenih prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima (5.240.934.244 kn – 28,81%). Iznos isplaćenih mirovina i mirovniskih primanja je iznosio 37.670.504.893 kuna, što je činilo 95,53% ukupnih rashoda HZMO-a.[41]

Financiranje mirovinskog osiguranja provodi se u skladu s ranije donesenim financijskim planom koji je sastavni dio Državnog proračuna. Prema financijskom planu za 2018. godinu ukupni prihodi iz Državnog proračuna dodijeljeni HZMO-u iznosili bi 40.679.161.740 kuna što predstavlja povećanje od 3,56% u odnosu na 2017. godinu dok bi udio doprinosa za prvi stup mirovinskog osiguranja iznosio 53,91% (21.941.925.967 kn), što ne predstavlja značajniju promjenu. Visina isplaćenih mirovina i mirovinskih primanja bi iznosila 38.851.070.000 kuna, odnosno 95,45% što je približno isti udio u odnosu na 2017. godinu.[42]

Sredstva iz drugog stupa mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje uplaćuju se u odabrani obvezni mirovinski fond i njegovu kategoriju u visini od 5% bruto plaće osiguranika. Sredstva se akumuliraju na osobnom računu osiguranika te se ulažu kako bi se vrijednost budućih isplata povećala. Imovina fonda predstavlja sva novčana sredstva na računima osiguranika koji su članovi tog fonda. U Hrvatskoj, kao što je prije navedeno, postoje četiri mirovinska fonda kojima upravljaju četiri različita mirovinska osiguravajuća društva.

[41] Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Izvješće o financijskom poslovanju Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2017. godinu, dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=398
[42] Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Financijski plan Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2018. godinu, dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=398

Neto imovina svih obveznih mirovinskih fondova, prije nego što su se uvele kategorije u kolovozu 2014. godine, imala je dugoročan trend rasta te je na kraju srpnja 2014. iznosila 62,19 mlrd. kn. Isti trend se nastavio i nakon uvođenja kategorija obveznih mirovinskih fondova za sve kategorije. Na kraju kolovoza 2014. godine (kada su se tek uvele kategorije fondova) neto imovina svih obveznih mirovinskih fondova kategorije A je iznosila 328,73 mil. kn, kategorije B 61,24 mlrd. kn te kategorije C 1,39 mlrd. kn. Ukupno, neto imovina svih kategorija obveznih mirovinskih fondova je iznosila 62,96 mlrd. kn. Pema zadnjim podacima, na kraju svibnja 2018. godine neto imovina svih obveznih mirovinskih fondova kategorije A je iznosila 623,83 mil. kn, kategorije B 89,74 mlrd. kn te kategorije C 4,2 mlrd. kn. Ukupno, neto imovina svih kategorija obveznih mirovinskih fondova je iznosila 94,56 mlrd. kn. Također, tijekom cijelog vremena najviše sredstava se uplaćivalo u fond kategorije B, zatim C, a najmanje u fond kategorije A, odnosno u najrizičniju kategoriju fonda.[43]

Sredstva iz trećeg stupa mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje uplaćuju se u odabrani dobrovoljni mirovinski fond koji može biti otvoreni ili zatvoreni, u visini i učestalosti koju osiguranik sam bira. Danas u Hrvatskoj postoje četiri mirovinska osiguravajuća društva koja upravljaju s više dobrovoljnih mirovinskih fondova.

2002. godine kada se uveo drugi i treći stup mirovinskog osiguranja, postojao je samo jedan otvoreni dobrovoljni mirovinski fond i nijedan zatvoreni. Zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi su se prvi put osnovali u 2004. godini te ih je bilo četiri. Do danas, broj otvorenih i zatvorenih fondova se povećavao te sada postoji 8 otvorenih i 21 zatvorenih fondova. 2002. godine neto imovina otvorenih mirovinskih fondova je iznosila 3,2 mil. kn, a zatvorenih 2004. godine 1,24 mil. kn. Kasnije se neto imovina fonda povećavala, a na kraju svibnja 2018. godine je iznosila 4 mlrd. kn u otvorenim fondovima i 851,76 mil. kn u zatvorenim. Također, cijelo vrijeme neto imovina fonda je bila veća kod otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova.[44]

[43] Hanfa: C-3 Neto imovina mirovinskih fondova, dostupno na https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section4
[44] Hanfa: C-3 Neto imovina mirovinskih fondova, C-2 Broj mirovinskih fondova, dostupno na https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section4

4.5.1. Održivost mirovinskog sustava RH

Stabilnost mirovinskog sustava u pogledu njegova financiranja je vrlo bitno s obzirom da mirovinski sustav predstavlja važan dio socijalnog osiguranja stanovništva koji brojnim ljudima u starijoj dobi isplaćuje naknade koje predstavljaju glavni izvor prihoda za pokriće njihovih troškova. Najvažniji problem vezan za financiranje i održivost samog mirovinskog sustava je demografska struktura stanovništva. Starenje stanovništva, na koje utječe produljenje očekivanog trajanja života zbog boljih društveno-gospodarskih i okolišnih uvjeta te kvalitetnije medicinske skrbi, kao i smanjenje fertiliteta djeluju nepovoljno na odnos korisnika mirovine i osiguranika. Također, velik broj prijevremenih mirovina koje su se ostvarile u poslijeratnom razdoblju je djelovalo na povećanje broja korisnika mirovina te je odlazak ljudi iz zemlje smanjio broj radne snage, odnosno potencijalnih osiguranika.

U razdoblju poslije Drugog svjetskog rata, broj osiguranika se konstantno povećavao. 1946. godine ih je bilo 221 040, 1950. – 593 102, 1955. – 680 212, 1960.- 912 290, 1965. – 1 079 111, 1980. – 1 774 653. Najveći broj osiguranika je dosegnut 1988. godine kada je iznosio ukupno 1 982 830 osiguranika. Usporedno je rastao i broj korisnika mirovine, kojih je 1950. godine bilo 66 771, 1955. godine skoro pa dvostruko više, 1965. godine ih je bilo 251 304, 1975. - 377 565, a 1985. – 507 551. Vidljivo je da je tijekom godina odnos korisnika mirovine i osiguranika bio povoljan. Primjerice, 1950. godine taj odnos je iznosio 1:8,88 (skoro pa devet zaposlenih na jednog umirovljenika), a 1965. godine iznosio je 1:4,29. Do problema u financiranju mirovinskog sustava je došlo 1990. godine kada je bilo 1 682 971 osiguranika i 594 339 korisnika mirovine, odnosno kada je odnos korisnika mirovine i osiguranika iznosio 1:2,83 (skoro pa tri zaposlene osobe na jednog umirovljenika). U odnosu na podatke iz prethodnih godina broj osiguranika se smanjio dok se broj korisnika mirovina povećao.[45]

Na ovaj način otežalo se financiranje mirovinskog osiguranja utemeljenog na generacijskoj solidarnosti. Razlog je taj što se broj osoba koje su trenutno zaposlene i koje plaćaju doprinose za financiranje mirovina sadašnjim umirovljenicima smanjio, a broj umirovljenika, odnosno korisnka mirovine povećao. Upravo se zbog toga i provela reforma mirovinskog osiguranja 1999.

[45] Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Povijesni pregled, dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=1347

godine kojom se 01. siječnja 2002. godine uvelo obvezno (drugi stup) i dobrovoljno (treći stup) mirovinsko osiguranje utemeljeno na individualnoj kapitaliziranoj štednji. Ukupna stopa doprinosa za mirovinsko osiguranje ostala je 20% samo što se sada 15% odnosilo na prvi stup mirovinskog osiguranja koje je utemeljeno na generacijskoj solidarnosti, a 5% na drugi stup mirovinskog osiguranja koje je utemeljeno na individualnoj kapitaliziranoj štednj. Na taj način se smanjila ovisnost mirovina sadašnjih umirovljenika o uplaćenim doprinosima osoba koje su trenutačno zaposlene jer se jedan dio njihov mirovina financirao iz sredstava koje su osobe tijekom svog radnog vijeka uplaćivale u mirovinski fond na svoj osobni račun.

Nakon toga, broj osiguranika je u razdoblju od 2002. do 2008. godine rastao te dosegao broj od 1 604 848 osoba nakon čega je počeo padati sve do 2014. godine kada je broj osiguranika iznosio 1 397 400. Od 2015. godine pa nadalje broj osiguranika ponovo raste te je u srpnju 2018. godine iznosio 1 554 821 osiguranika. Što se tiče broja korisnika mirovina od 2002. godine pa do danas bilježi konstantan rast s iznimkom u 2013. i 2017. godini. U srpnju 2018. godine broj korisnika mirovina je iznosio 1 233 508 što znači da je odnos korisnika mirovina i osiguranika iznosio 1:1,26.[46]

Ukoliko se demografska struktura stanovništva ne pokuša promijeniti provođenjem pronatalitetne politike i ostalih mjera za zaustavljanje odseljavanja stanovništva, mirovinski sustav Republike Hrvatske će se nastaviti suočavati s financijskim problemima. Na taj način mirovinski sustav neće moći funkcionirati bez pomoći države, već će njegova ovisnost o financijskoj pomoći države dodatno povećati.

[46] Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, broj 2/2018., srpanj 2018., dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=14740

5. ZAKLJUČAK

Cilj ovog završnog rada je bio objasniti što je to mirovinski sustav, kako funkcionira, na koji način se obavlja njegovo financiranje te koja je važnost mirovinskog sustava za društvo u Republici Hrvatskoj.

Mirovinski sustav predstavlja dio socijalnog osiguranja koji utječe na ekonomsku sudbinu većine ljudi u Hrvatskoj. U radu je prikazan razvoj mirovinskog sustava Republike Hrvatske kroz povijest te problemi s kojima se Hrvatska susrela devedesetih godina, koji su djelovali na provođenje reforme mirovinskog osiguranja 1999. godine. Zbog toga mirovinski sustav danas predstavlja kombinaciju mirovinskog sustava utemeljenog na generacijskoj solidarnosti i individualnoj kapitaliziranoj štednji, a sastoji se od tri stupa. Sredstva prikupljena prvim (obveznim) stupom se odmah troše za financiranje mirovina koje se isplaćuju sadašnjim umirovljenicima. Sredstva prikupljenja drugim (obveznim) i trećim (dobrovoljnim) stupom se evidentiraju na računima pojedinaca na temelju kojih će se isključivo njima isplaćivati mirovine u budućnosti. Na taj način pojedinci se osjećaju sigurnije jer isplata njihovih mirovina u budućnosti neće u potpunosti ovisiti o visini doprinosa tadašnjih osiguranika, kao što je to bio slučaj prije reforme.

Tijelo nadležno za provođenje mirovinskog osiguranja u Hrvatskoj je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje koje novac za isplatu mirovina i drugih mirovinskih primanja, kao i za pokriće troškova, dobiva od države. Osim što država novac koji je prikupljen prvim stupom mirovinskog osiguranja prebacuje na račun HZMO-a, ona također uplaćuje i dodatna novčana sredstva zbog financijskih problema s kojima se HZMO susreće. To znači da je mirovinski sustav jednim dijelom ovisan o državi te čini dio javnih financija. Izuzev sredstava prikupljenih uplatama u prvi stup mirovinskog osiguranja, najveći dio sredstava koja se HZMO-u usplaćuju iz Državnog proračuna se odnose na troškove koji su nastali zbog smanjenja doprinosa koji se temelji na generacijskoj solidarnosti s 20% na 15% te na isplatu mirovina ostvarenih prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima.

Za društvo je iznimno važno da se tijekom poslovanja HZMO-a osigura kontinuiran tijek novčanih sredstava kako bi se isplata mirovina mogla obavljati bez ikakvih problema. S obzirom na veliku povezanost mirovinskog sustava i demografske strukture stanovništva, kako bi se mirovinsko osiguranje moglo provoditi bez dodatnih pomoći od države, nužno je provođenje određene demografske politike. Npr. provođenjem pronatalitetne politike, odnosno povećanjem broja novorođenih te provođenjem određenih mjera kojima bi se djelovalo na smanjenje odlaska mladih obrazovanih ljudi iz Hrvatske na rad u inozemstvo, financijska situacija mirovinskog sustava bi bila puno bolja jer bi visina uplaćivanih doprinosa bila veća te bi odnos korisnika mirovine i osiguranika bio povoljniji, što su glavni problemi mirovinskog sustava u Hrvatskoj. Reforma mirovinskog osiguranja iz 1999. godine je poboljšala situaciju, ali se i dalje puno toga mora napraviti.

LITERATURA

1. Hanfa: Mirovinski sustav, dostupno na https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bddfdbe0b3e2487f6.pdf (20.07.2018.)
2. Hanfa: C-1 Broj mirovinskih fondova, dostupno na https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section4 (21.07.2018.)
3. Hanfa: C-2 Članstvo u mirovinskim fondovima, dostupno na https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section4 (21.07.2018.)
4. Hanfa: C-3 Neto imovina mirovinskih fondova i Mirex, dostupno na https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section4 (21.07.2018.)
5. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx (19.07.2018.)
6. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Mirovinska reforma od 1.1.1999., dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?ID=12 (20.07.2018.)
7. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Invalidska mirovina, dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=72 (20.07.2018.)
8. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Profesionalna rehabilitacija, dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=72 (20.07.2018.)
9. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Naknada zbog tjelesnog oštećenja, dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=69 (20.07.2018.)
10. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Izvješće o financijskom poslovanju Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2017. godinu, dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=398 (23.07.2018.)
11. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Financijski plan Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2018. godinu, dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=398 (19.07.2018.)
12. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, broj 2/2018., srpanj 2018., dostupno na http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=14740

13. Narodne Novine: Zakon o mirovinskom osiguranju, pročišćeni tekst zakona NN 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18 na snazi od 15.07.2018., dostupno na https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju (20.07.2018.)
14. Puljiz V., (2007.): Hrvatski mirovinski sustav: korijeni, evolucija i perspektive, Revija za socijalnu politiku, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, dostupno na https://hrcak.srce.hr/30322
15. Regos: Statistički pokazatelji za 2017., dostupno na https://regos.hr/podrska/statisticki-pokazatelji-za-2017 (20.07.2018.)
16. Vuković S., (2005.): Mirovinski sustav u Republici Hrvatskoj – temeljni pokazatelji, Revija za socijalnu politiku, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, dostupno na https://hrcak.srce.hr/30235

SAŽETAK

Mirovinski sustav u Republici Hrvatskoj predstvlja segment **socijalnog osiguranja** koje se provodi preko Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Razvoj mirovinskog osiguranja je doveo do formiranja konačnog oblika mirovinskog sustava koji je utemeljen na generacijskoj solidarnosti i individualnoj kapitaliziranoj štednji, a sastoji se od tri stupa. Prvi stup mirovinskog osiguranja je obvezan i utemeljen na generacijskoj solidarnosti, dok su druga dva stupa utemeljena na individualnoj kapitaliziranoj štednji, ali razlikuju se po tome što je drugi stup obvezan, a treći dobrovoljan. Funkcioniranje mirovinskog sustava je iznimno važno za društvo jer se donosi veliku korist, odnosno socijalnu sigurnost populaciji starije dobi u kojoj osobe nisu u sposobnosti same zarađivati za život. S obzirom na veliku povezanost demografske strukture stanovništva i mirovinskog sustava te nepovoljnje demografske strukture u Hrvatskoj, mirovinski sustav se dijelom financira iz sredstava Državnog proračuna, što ga čini važnim dijelom **javnih financija**. Mirovinski sustav ne može funkcionirati bez financijske pomoći države sve dok se problem starenja stanovništva i odlaska mladih iz zemlje ne riješi. Moguće rješenje tog problema leži u provođenju pronatalitetne politike, odnosno povećanju novorođenih te provođenjem mjera kojima bi se smanjilo iseljavanje kvalitetne radne snage iz Hrvatske.

Ključne riječi: mirovinski sustav, socijalno osiguranje, javne financije.

SUMMARY

Penison system in Republic of Croatia is a part of **social security** which is being implemented trough the Croatian Pension Insurance Institute. The development of retirement insurance has led to the formation of the final pension system, which is based on generational solidarity and individual capitalized savings, and consists of three pillars. The first pillar of retirement insurance is obligatory and based on generational solidarity, while the other two pillars are based on individual capitalized savings, but the differnce between them is that the second pillar is obligatory while the third one is voluntary. The functioning of the pension system is extremely important for the society as it brings great benefit, regarding social security to an eldery population in which people aren't able to earn money on their own. Given the high correlation between the demografic structure of the population and pension system, and negative demografic structure in Croatia, pension system is party financed from the State Budget funds, which makes it important part of **public finances**. Pension system can't function without the financial help of the state while the problem of aging population and the departure of young people abroad is solved. Possible solution to this problem lies in the implementation of pronatality policy, regarding the increase of newborns, and implementation of measures to reduce the emigration of high-quality work force from Croatia.

Key words: pension system, social security, public finance